

TEKNIKKAA TAMPEREELLA

Panu Nykänen

Petri Paju ja Katariina Mauranen. Tekniikka hyvässä seurassa: Tampereen teknillinen Seura 125 vuotta. Kerava: Savion Kirjapaino Oy, 2008. 501 sivua. ISBN 978-952-93-9939-0.

Tampereen Teknillinen Seura on julkaissut 501 sivua laajan järkäleen omaansa ja Tampereen seudun teknillistä historiaa. Kirjan ovat kirjoittaneet Petri Paju ja Katariina Mauranen. Teos on oiva lisä suomalaista teknillistä kulttuuria käsittelevään kirjallisuuteen.

ROHKEUDEN PUUTETTA?

Tampere on suomalaisen teollisuuskulttuurin ja tekniikan saralla hieman erikoinen viljelys. Pelkästään kaupungin talouden varhainen historia poikkeaa miltei kaikesta muusta Suomessa, ainoa mieleeni tuleva verrokki on pikkuinen Forssa, jonka historiassa on yhtäläisyyksiä Suomen Manchesterin kuviin.

Kirjaa kirjoitettaessa tutkija jouduttiin vaihtamaan lennossa. Tämä näkyy ehkä valitettavasti juuri teoksen alkupäässä, jossa tarinan juoni hajoaa. Tamperelaisen kaupunkikulttuurin erikoislaatuisuuksiin kuuluu 1820-luvulta lähtien kansainvälisyys, monikielisyys, tekniikan osaaminen, yhdistystoiminta ja käytännönläheisyys aivan erikoisella tavalla. Tämä ei oikein näy tutkimuksessa, synteesi puuttuu kirjoituksesta.

Toki tamperelaisuutta voidaan jakaa ja on jaettukin erilaisin tarkoituksiperin. Nyt puhutaan kuitenkin teknillisestä kulttuurista ja teollisuusyhteisöstä, jolla on aivan omat lainalaisuutensa. TTS 125 -kirjan lähdeluettelossa on mainittu Väinö Voionmaan (Wallin) Tampereen historian osat 3 ja 4. Näihin viitataan kirjassa kovin harvakseltaan ja silloinkin lähinnä haettaessa numerotietoja. Wallin-Voionmaa on kuitenkin jonkinlainen ajatuksellinen avain koko Tampereen kysymyksen ratkaisuun. Ratkaisijan roolissa hänä käytettiin teollisuuskysymyksissä myös valtioneuvoston jäsenenä 1930-luvun lopulla.

Mikä on Tampere? Kulttuurin perusteet käyvät ilmi Tampereen murteesta, joka on lähes mahdotonta opiskella vanhalla iällä. Kielellä sekoittuvat suomen, ruotsin, venäjän ja ties minkä kielen sanat länsisuomalaisella pohjalla. Kieli on myös täynnä erilaisia tekemiseen ja osaamiseen liittyviä suoranaisia kompia ja sanaleikkejä, jotka avautuvat vaikeasti ulkopuoliselle. Bussi ei todellakaan ole nysse, vaan onnikka.

Vaikka TTS-125 kirjan kirjoittajilla onkin historian yksityiskohdat hallussa, olisi ehkä voinut käyttää aikaa erityisesti teoksen alkuosan editointiin, tamperelaistamiseen ja rohkeampien johtopäätösten vetämiseen esimerkiksi yhdistyskysymyksen alkuvaiheita perattaessa. Mikä oli Tampereen teknillinen Seura? Kysymys jää aika lailla vastamatta.

Maailman teknilliset seurat muodostavat mielenkiintoisen yhdistysmuotojen tilkkutäkin, mutta miksi Tampereella muodostettiin sen kaltainen seura kuin aikanaan tehtiin? Teknillisten seurojen yleinen historia kirjassa esitellään aika kattavasti, mutta mihin väliin TTS tässä kuviossa sijoittui? Oliko se englantilais- vai saksalaistyyppinen, jotka mallit kirjassa kuvaillaan? Näyttäisi englantilaiselta – tämä ehkä selittää jotkin erot seuratoiminnassa Helsingin suuntaan. Sama koskee vuoden 1918 sodan tapahtu-

mien ja niiden vaikutusten arviointia. Vuosi 1918 sentään mainitaan kahteen tai kolmeen otteeseen, mutta perin lyhyelti.

Rohkeuden puutetta, sanoisin.

KOULUTUS JA YHTEISKUNTA

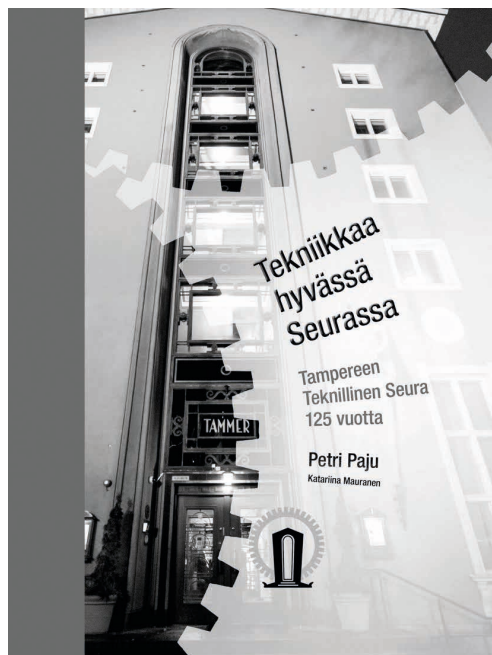
TTS-125 kirjassa ei ole erotettu eri kirjoittajien tekstejä toisistaan. Tämä olisi helpottanut kirjan lukemista. Vaikuttaa siltä, että osa kirjasta on kahden kirjoittajan käsialaa. Lopputulema näkyy ehkä juuri johtopäätelmien puutteena.

Tamperelaisessa teollisuudessa on arvostettu aina osaamista. Aika paljon osaamista syntyy tekemällä, mutta jossain vaiheessa tarvitaan muodollista koulutusta.

TTS-125 kirjassa koulutus on käsitelty kiitettävän laajalti, mutta omana kokonaisuutenaan. Ensin koulua, sitten opistoa ja oppilaitosta, myöhemmin korkeakoulua. Aihetta olisi voinut käsitellä laajemmin koko teoksen kysymyksen asettelun kontekstissa. Eikö teollisuuskoulutus juuri johtanut paikallisen insinööriprofession muodostumiseen? Erityisesti kun on hyvin tiedossa, että opiskelijoiden yhdistyksien pohjalle syntyneillä toverikunnilla on kaiken kaikkiaan ollut huomattava merkitys myös ammatissa toimivien yhdistystoiminnalle. Esimerkiksi Suomenkielisten Teknikkojen Seura Polyteknikkojen Yhdistyksen pohjalta, TiFF Teknologföreningen, ja niin edelleen.

Miten tämä asia eteni Tampereella, jossa työnjohtotehtävissä oli teknikoita, ja insinöörejä – paljon pitkän linjan miehiä ja myöhemmin - naisia? Kuka oli tamperelainen insinööri tai diplomi-insinööri, ja miten tilanne eteni eri aikoina?

Kirjassa käytetyissä titteleissä on hie-man huojuntaa. Esimerkiksi V. M. J. Viljanen ei valmistunut insinööriksi Helsingissä 1899. Hän sai päästötodistuksen Polyteknillisen Opiston koko kurssin suorittuaan, ja ryhtyi sen jälkeen harjoittamaan insinöörin

ammattia. Tutkintonimikehän tuli käyttöön vasta 1908, ja tutkintonimikkeiden käyttö vakiintui vasta 1940-luvulla, paljolti TTS:n vaikutuksesta. Tämä kai olisi ollut tutkimuksen yksi pääkysymyksistä.

Eräissä kohdissa kirjan tekstiä yleisenä tittelinä käytetään paljon nimitystä 'herra', joka tuntuu hieman oudolta. Eräissä Suomen osissa ruusu 'tuoksuu', mutta aika usein Tampereella ruusu 'haisee', jolla tarkoitetaan samaa asiaa. Väärää sanaa ei oikein kuitenkaan voi käyttää. Herra on vähän kuin 'kekkeruusi', jolla on oma merkityksensä.

Kirjoittajat ovat huomanneet kiinnittää huomiota teknillisen kulttuurin taustalla vaikuttavaan kielikysymykseen. Luku ruotsin kielen asemasta yhteisössä lienee kirjan parhaita. Jäin kuitenkin kaipailemaan kysymyksen saattamista nykypäivään ja pohdintaa kielikysymyksen merkityksestä kokonaisuuden kannalta. Kirjan loppupuolella kerrotaan jo saksan- ja englannin kielen käytöstä seuran kokouksissa. Kirjoittajat pyörittelivät asiaa, joka jää keskeneräiseksi.

KEITÄ OVAT NÄMÄ KAIKKI IHMISET?

Kirjan tekstissä lukijan silmien eteen marssii valtava joukko ihmisiä, joista osa esitellään tietoisuuskulttuurin tyyppisin artikkelein, osa vain vilahtaa tarinassa. On helppo tunnistaa yhdistyshistorian kirjoittajan ongelma: yhdistys koostuu ihmisistä, ja heitä pitäisi tietenkin mainita, mutta puhelinluetteloa ei voi tehdä. Tarkempia henkilöesittelyjä on toki hauska lukea.

Aivan erityisen kiitoksen kirja saa loppuosan kattavasta suomalaisesta mittakaavassa merkittävän yhdistyksen toiminnan esittelystä. Suomi on yhdistysten luvattu maa, ja kerrankin on onnistuneesti kerrottu niistä toiminnan hankaluuksista, strategioista ja voitoista, jotka ovat luonnollinen osa suuren yhdistyksen eloa. Kirjassa on onnistuneesti dokumentoitu – näinhän insinöörrikunta usein asian ilmaisee – Tampereen Teknillisen Seuran elämän menoa.

Kirja on myös suhteellisen helppolukuisen. Kirja toimii hyvin pöydällä ajelehtivana selailukirjana, josta aina löytää jotain uutta ja mielenkiintoista, erityisesti kun kirjan taitto ja kuvitus ovat kauniisti tehtyjä. Kuuluuko tämä kaikki materiaali kuitenkin samoihin kansiin?

Jotenkin olen aina pitänyt Wallin – Voionmaan tiiliskivistä. Tampereen Teknillinen Seura olisi myös saanut lisäpisteitä jakamalla kirjan kahteen tai jopa kolmeen osaan.

SALON ELEKTRONIIKKAMUSEO

Made in Salo
Näyttelyssä televisioita, radioita, puhelimia, monitoreja, videopelejä sekä Saloran ja Nokian historiaa.

Astrum-keskus Salorankatu 5-7, ovi 3, Salo. Avoinna to-pe klo 11-17 ja la klo 11-15. Aikuiset 4 e, opiskelijat ja eläkeläiset 3 e, alle 18 v. ilmaiseksi.
Puh. 02-778 4896, www.salomus.fi, www.elias kokoelmat.fi

